

Işık Yurtçu ve Basın 'Ahlak' Yasası

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

1990'lı yılların başında bir gün Attilâ Ağabey (İlhan), Güneş Gazetesi'nde köşe yazıları yazmayı düşünürsem Işık Yurtçu'yu arayabileceğimi

söyledi; telefon edip ziyaretine gittim, konuştuk. Aradan birkaç gün geçtikten sonra aradı; artık kimselerin kullanmadığı, beni mahcup eden bir Türkçeyle yazılarımı beklediğini söyledi.

Güneş'in son dönemiymişti. Herkes dişini tırnağına takmış çalışıyordu. Sonra 'malum' akıbet geldi çattı; gazete kapandı.

Kültür Bakanlığı'nda 'danışman' olarak görev almıştım. Bir sabah telefon açtı. Durumunun git gide sıkıştığını, hakkında açılan davaların "yağmur gibi yağdığını" söyledi. Üstelik bir iki mahkûmiyet almıştı. "Ne yapılabilir, ne yapılacak" diye soruyordu. Ne yapılabilirdi ki? SHP durumu düzeltemedi, Işık Yurtçu'yu tutsaklıktan kurtaramadı. Bu satırları derin bir iç ezikliğiyle yazıyorum.

Tüm bunları Basın Yasası'nın yeniden düzenlenmesiyle gündeme gelen tartışmanın aslında bu durumu aşan boyutları olduğunu düşünürken anımsadım.

Türkiye gibi sivil alanın bulunmadığı ülkelerde kamusal alana devlet dışında hiçbir güç müdahale edemez. Dahası, devlet siyasal alanı da soğurur ve hareketsizleştirir.

Sivil ve siyasal alanın kamuya terk edilmesi liberal demokrasinin temel ögesi olan birey - halk ilişkisini parçalar. Toplum cemaatleşir. Siyasetin ahlaki boyutunda önemli sorunlar başgösterir.

Meydana gelen boşlukları doldurmak ve siyaset üretiminin merkezi olmak, bu soydan toplumlarda basına düşer. Aydınlarla tümleşerek, basın, toplumun dönüştürülmesinde yaşamsal bir işlev üstlenir. Tabii, o arada, dillere pelesenk edilen 'nötr olmak' git gide anlamını yitirir. Çünkü, basının verdiği her haber, aldığı her tavır artık tanımı ve yapısı gereği siyasaldır. Basın, bu özelliğiyle siyasal bir kurumdur; yanlıdır.

Eğer hükümetin şimdiki girişimi 'tarafsız' bir basın yaratmaya dönükse bu tümünden hayaldir. Basın yanlılığı sürdürecektir; sürdürmelidir. Bunu herhangi bir yasayla 'zapturapt' altına almak toplumsal dönüşümün olanaklarını da ortadan kaldırmaktır.

Yok, eğer devlet bu çabasını belli bir ahlak adına gerçekleştiriyorsa orada da durmak gerekir.

Gerçekten de dünya, kitle iletişimlerinin gelişmesiyle yeni bir ahlak tartışmasını yaşamaya koyulmuştur. Bu, bizim için de bir gereksinimdir. Hele basının bir (mikro) iktidar odağı olduğu düşünülünce işin vahameti daha da büyümektedir. Fakat, devletin basındaki ahlaki bir yasayla çeki - düzene kavuşturması o kertede kolay değildir. Nedeni de Türkiye'nin özel alana terk edilmiş, dolayısıyla bireysel boyutta temellenen bir ahlak anlayışını tanımamış olmasıdır. Daha açık söyleyelim; Türkiye'de ahlak cemaat ahlakıdır. Kitlenin belirlediği kuralların yerine getirilmesinden ibarettir.

Devlet ise bu tanımı aşacak yeni bir etik anlayışın geliştirilmesinde herhalde akla en son gelecek olan kurumdur. Çünkü hem Türkiye'deki ahlakın niteliğini bildiği hem de sivil alanın bulunmayışını ustalıklı ve çıkarıcı bir anlayışla kullandığı için devlet, birey hak ve özgürlüklerini tanımaz. Onları çiğner ve bunu toplum adına yapar. Işık Yurtçu'nun ve daha nicelerinin tutukevinde olması da bu yüzdendir. Dolayısıyla devlet tanımı gereği böyle bir şeyi gerçekleştirmez. Bu, sivil alanın işlevidir.

Her şeye karşın kimi önlemler alınacaksa ahlaki bir düzenleme yalnızca basın üstünden gerçekleştirilmemeli, tüm bir sistem gözden geçirilmelidir. Bütün bir hukuk çerçevesinin yeniden kamusal - özel ayrımı içinde (eskimiş de olsa) ele alınması zorunludur.

Kısacası, sorun, basının yeni bir ahlaka gereksinimi olup olmadığı değildir. Bunun, toplumun sivilleşmesi aşamasında bir adım olarak kullanılmasıdır. Aksi takdirde, bireyselliği bilmeyen, o bağlamdaki ahlaki yaşama geçirmemiş bir devlet, girişimiyle yalnızca hegemonyasının sınırlarını genişletecektir. Yeni Işık Yurtçu'lar bulacaktır.